VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

JOUKO NARIKKA

EDUSKUNNAN PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

16.9.2022

HE:n pääasiallinen sisältö

Pääasiallinen sisältö

- Valtionavustustoiminnan tietovarannon tarkoitus ja siihen sisältyvät palvelut
- Valtionapuviranomaisten ja Valtiokonttorin viranomaistehtävien sääntely ja rajanveto
  - Tietojen tallentamis- tai toimittamisvelvollisuus
  - Henkilötietojen sääntely ja käsittely
  - Valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelu
- Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi

Mikä ei muuttuisi

- Valtionavustusten käyttötarkoitus ja kohdentaminen eivät välittömästi muuttuisi, mutta pitkällä aikavälillä tietovarannon hyväksikäyttö edistäisi valtionavustusten tarkoituksenmukaista kohdentamista ja vähentäisi päällekkäisyyksiä
- Hallinnonalojen toimivalta valtionavustusten sisällöllisessä ohjauksessa
- Valtionapuviranomaisten tiedonsaantioikeuden ja tietojen luovuttamisen rajausta koskevat säännökset (erityisesti salassa pidettävät tiedot)

Valtionavustuslain ja erityislainsäädännön suhde

- Valtionavustuslain 2 §:ssä säädetään valtionavustuslain soveltamisesta Euroopan yhteisön tai muista Euroopan unionin varoista myönnettäviin tukiin ja 3 §:ssä valtionavustuslain suhteesta muuhun lainsäädäntöön
- Valtionavustuslaki on lähtökohtaisesti valtionavustustoimintaa sääntelevä yleislaki ja valtionavustuksia koskevissa erityislaeissa voi olla yleislaista poikkeavia säännöksiä
  - Yleislaissa olevat säännökset voivat kuitenkin tulla sovellettaviksi, jos erityislaissa ei ole vastaavaa säännöstä
- Valtionapuviranomaiselle ehdotettavat tehtävät koskisivat myös lain nojalla muita valtionavustuksia myöntäviä (esim. Suomen elokuvasäätiö)

Valtionavustuslain säädösehdotukset

Valtionavustustoiminnan tietovaranto

- Tietovarannon tarkoituksena on valtionavustuksia koskevien tietojen hallinnoiminen, kerääminen, välittäminen ja valtionavustusten käytön valvonnan tehostaminen
- Valtiokonttori ylläpitää tietovarantoon sisältyviä palveluja:
  1) Valtionavustushakujen julkaisemisen ja asioinnin palvelu (Haeavustuksia.fi)
  2) Valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelu (Tutkiavustuksia.fi) ja
  3) Valtionavustusten käsittelyn ja hallinnoinnin palvelu (Hallinnoiavustuksia.fi)

Valtionavustustoiminnan tietovaranto 2

- Tietovarantoon tallennetaan valtionavustusten hakemista, myöntämistä, maksamista, käyttöä ja valvontaa sekä palauttamista ja takaisinperintää koskevat tiedot, jotka ovat tarpeellisia valtionavustuslaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi
  - Tietovarantoon voidaan tallentaa valtionavustushakemuksen käsittelemiseksi ja valtionavustusten käytön valvomiseksi välttämättömiä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja
  - Valtiokonttori saa muokata ja yhdistellä tietovarantoon tallennettuja tietoja niiden laadun ja hyödynnettävyyden parantamiseksi

Valtionavustustoiminnan tietovaranto 3

- Valtionapuviranomaisella ei ole velvollisuutta ottaa käyttöön tietovarantoon sisältyvää valtionavustusten käsittelyn ja hallinnoinnin palvelua, vaan se voi käyttää edelleen omaa tietojärjestelmäänsä
  - Näissä tilanteissa sovellettaisiin kuitenkin säännöstä vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuudesta

Valtionavustustoiminnan tietojen tallentaminen ja toimittaminen

1) Jos valtionapuviranomainen käyttää valtionavustusten käsittelyn ja hallinnoinnin palvelua, sen tulee tallentaa tietovarantoon em. tarpeelliset tiedot valtionavustuslaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi

2) Jos valtionapuviranomainen käyttää valtionavustusten käsittelyyn ja hallinnointiin omaa tietojärjestelmäänsä, se tulee toimittaa valtionavustustoiminnan vähimmäistiedot Valtiokonttorille tietovarantoon tallennettaviksi

Valtionavustustoiminnan tietojen tallentaminen ja toimittaminen 2

- Tietovarantoon tallennettaviksi toimitettavista henkilötiedoista säädetään laissa erikseen
  - Valtionavustuksen hakijana ja saajana olevan luonnollisen henkilön nimi ja henkilötunnus sekä avustuksen käyttötarkoitus ja alueellinen kohdentuminen
- Muista tietovarantoon tallennettaviksi toimitettavista valtionavustushakuja ja niiden osoitetietoja, valtionavustushakemusten ja –päätösten yksilöintiä, valtionavustusasiaa, valtionavustuksen hakijaa ja saajaa ja valtionavustuspäätöstä koskevista vähimmäistiedoista sekä niiden toimittamisajasta ja toimittamistavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella

Valtionavustustoiminnan tietovarannon rekisterinpitäjä ja tiedonhallinta

- Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen liittyvien palvelujen yhteisrekisterinpitäjiä ovat Valtiokonttori sekä valtionapuviranomainen
- Valtiokonttori vastaa
  - Tietovarannon ja siihen liittyvien palvelujen teknisestä toiminnasta ja käytettävyydestä
  - Teknisestä rajapinnasta tietojen tallentamista ja vähimmäistietojen toimittamista, käsittelyä ja luovutusta varten
  - Tietojen eheydestä ja säilyttämisestä
  - Eräistä tiedonhallintalaissa erikseen säädetyistä tehtävistä

Valtionavustustoiminnan tietovarannon rekisterinpitäjä ja tiedonhallinta 2

- Valtionapuviranomainen vastaa
  - Oman valtionavustustoimintansa osalta rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta
  - Toimii avustuksen hakijana tai saajana olevan rekisteröidyn yhteyspisteenä
  - Vastaa muista rekisterinpitäjän tehtävistä
  - Päättää tietojen luovuttamisesta muiden kuin valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa julkaistavien tietojen osalta

Valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelu ja palvelussa julkaistava tietoaineisto

- Valtiokonttori ylläpitää em. tietovarantoon sisältyvää palvelua yleisessä tietoverkossa verkkosivustollaan
- Valtiokonttori tuottaa ja julkaisee palvelun tietoaineiston valtionavustustoiminnan tietovarannon julkisista tiedoista
- Henkilötiedoista saadaan julkaista valtionavustuksen saajana olevan luonnollisen henkilön nimi, avustuksen käyttötarkoitus ja avustuksen käytön alueellinen kohdentuminen

Valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelu ja palvelussa julkaistava tietoaineisto 2

- Palvelussa voidaan lisäksi julkaista muita valtionavustuksen hakemista, myöntämistä ja käyttöä koskevia tietoja
  - Palvelussa ei kuitenkaan julkaista tietoja luonnollisille henkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä yksittäisistä hakemuksista eikä myönnetyistä valtionavustuksista, joiden suuruus on alle 1000 euroa
  - Muusta julkaistavasta tietoaineistosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella
- Henkilötietoja voi hakea palvelusta ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena valtionavustuksen saajan nimeä, valtionavustushaun nimeä, valtionapuviranomaisen nimeä taikka valtionavustuksen käyttötarkoitusta tai myöntämisvuotta

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi

- Tietovarantoon tallennettavat myönnettyjä valtionavustuksia koskevat tiedot ja asiakirjat on säilytettävä kymmenen vuotta valtionavustuksen viimeisen erän maksamisesta
  - Valtionapuviranomainen voi kuitenkin 13.4 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta tai erityisistä syistä muutakin valtionavustusta myöntäessään päättää pidemmästä säilytysajasta
- Tietovarantoon tallennettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen säilytystarve on arvioitava uudelleen vähintään viiden vuoden välein

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 2

- Tietovarantoon tallennettavat kielteisiä valtionavustuspäätöksiä koskevat tiedot ja asiakirjat on säilytettävä viisi vuotta valtionavustuspäätöksen tekemisestä
- Valtiokonttori vastaa siitä, että tietovarantoon tallennetut tiedot ja asiakirjat ovat arkistoitavissa
  - Valtiokonttori voi tehdä arkistointia koskevan esityksen keskitetysti valtionapuviranomaisen toimeksiannosta

	Valtionapuviranomaiset tai muut lain nojalla avustuksia myöntävät	Valtiokonttori
Valtionavustustoiminnan tietovaranto: tallennetaan valtionavustuksen hakemista, myöntämistä, maksamista, käyttöä ja valvontaa sekä palauttamista ja takaisinperintää koskevia tietoja.	Tallentavat tai toimittavat tietoja. Hyödyntävät tietoja. Yhteisrekisterinpitäjyys: vastuulla mm. rekisteröityjen yhteyspiste ja informointi. Julkisuuslain nojalla toimivaltaisia viranomaisia. Vastuu tiedonhallinnasta tiedonhallintalain mukaisesti.	Ylläpitää tietovarantoa ja sen toiminnallisuuksia. Yhteisrekisterinpitäjyys: vastuulla mm. tekninen toiminta sekä tietojen käytettävyys, eheys, suojaaminen ja eräät tiedonhallintalain 4 luvun mukaiset tietoturvatoimet.
Hallinnoiavustuksia.fi-palvelu: operatiivinen järjestelmä hallinnointiin	Voivat käyttää palvelua toimivaltaansa kuuluvien avustusten hallinnointiin.	Ylläpito, mm.. asianhallinnan toiminnallisuudet, rajapinnat, katseluyhteydet.
Haeavustuksia.fi-palvelu: valtionavustushakujen tietopalvelu ja asiointipalvelu	Julkaisevat hakuilmoituksensa. Vastaavat haku- ja valvontaprosesseistaan.	Ylläpito, mm. tunnistautuminen, saavutettavuus
Tutkiavustuksia.fi-palvelu: kaikille avoin valtionavustustoiminnan tietopalvelu		Tuottaa ja julkaisee palvelun tietoaineiston. Vastaa kaikista rekisterinpitäjän tehtävistä.
Valtionavustustoiminnan analysointi- ja raportointipalvelut	Voivat luovuttaa tietoja tiettyä analyysia tai raporttia varten.	Tuottaa palveluja valtioneuvoston toimeksiannosta.

	Valtionapuviranomaiset tai muut lain nojalla avustuksia myöntävät	Valtiokonttori
Hakijan asiointi valtionavustusasiassa	Hakija asioi toimivaltaisen tahon kanssa. Toimivaltainen taho vastaa koko valtionavustusprosessista ja esimerkiksi hakijan neuvonnasta.	Ylläpitää sähköistä asiointipalvelua. Tarvittaessa siirtää hakijan kysymyksen tai hakemuksen toimivaltaiselle viranomaiselle.
Rekisteröinti asiarekisteriin ja asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot	Vastaa sisällöllisesti asiarekisterin merkinnöistä ja laadusta.	Vastaa, että Hallinnoiavustuksia.fi-palvelun rakenne mahdollistaa teknisesti asiarekisterin tietojen ylläpidon.
Julkisuuslain mukaiset tietopyynnöt	Vastaa tietopyyntöjen käsittelystä.	Tarvittaessa siirtää tietopyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle.
Tietosuoja-asetuksen mukaiset henkilötietojen tarkastuspyynnöt	Yhteisrekisterinpitäjyys; toimii rekisteröityjen yhteyspisteenä ja vastaa tarkastuspyyntöihin oman valtionavustustoimintansa osalta.	Yhteisrekisterinpitäjyys; rekisteröidyllä oikeus käyttää oikeuksiaan myös suhteessa Valtiokonttoriin.
Tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus	Vastaa, jos tarvetta.	
Tietojen säilytysaikojen määrittely	Lähtökohtaisesti lakisääteiset, yhdenmukaiset säilytysajat. Tiedonhallintayksikkö voi päättää pidemmästä säilytysajasta	Varmistaa tietoaineistojen teknisen turvallisuuden ja sen, että tietoaineistot voidaan tarvittavilta osin arkistoida.
Tietojen arkistointi ja hävittäminen	Voi tehdä Valtiokonttorille toimeksiannon arkistointia koskevan esityksen tekemiseen. Hyväksyy tietojen siirron arkistoon tai hävittämisen säilytysajan	Tekee arkistointia koskevan esityksen toimeksiannosta. Varmistaa teknisesti, että asiakirjat voidaan siirtää arkistoon tai hävittää.

Valtiokonttorista annetun lain säädösehdotukset

Valtiokonttorin uudet tehtävät (2 §)

- Valtiokonttorin tehtävänä on
  - Toimia valtionavustuslaissa tarkoitetun valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpidosta vastaavana viranomaisena
  - Toimia valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelun tietoaineiston tuottajana ja julkaisijana
  - Vastata tietovarantoon tallennettujen tietojen käsittelyyn liittyvistä muista tehtävistä
    - Tietovarantoon tallennettujen tietojen muokkaus ja yhdistäminen
    - Henkilötietojen yhteisrekisterinpitäjyyteen liittyvät tehtävät
  - Tuottaa valtionavustustoiminnan analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi

Valtionavustustoiminnan tietovarannon ylläpidon tehtävien tarkempi sääntely (2 b §)

- Valtiokonttorilla olisi oikeus käsitellä lain 2 §:n 1 momentin 6-8 kohdassa tarkoitettujen valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpitoa koskevien tehtävien toteuttamiseksi välttämättömiä henkilötietoja ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja
- Valtiokonttorin olisi julkaistava tietovarannon tietoja valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa
- Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen käytöstä ei perittäisi maksua

Valtionavustustoiminnan analysointi- ja raportointipalvelujen tuottaminen valtioneuvostolle (2 c §)

- Valtiokonttorilla olisi oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä välttämättömät valtionhallinnon toimintaa ja taloutta koskevat tiedot (julkisuuslain mukaan toimivaltaisen) valtionapuviranomaisen rekistereistä ja valtionavustustoiminnan tietovarannosta
  - Yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei luovutettaisi

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Keskeiset kysymykset

- Valtiokonttorin ja valtionapuviranomaisten tai lain nojalla muiden valtionavustuksia myöntävien keskinäisen toimivallan tarkkarajainen sääntely
- Lain ja valtioneuvoston asetuksen välinen suhde
- Henkilötietojen käsittelyn ja tietosuojan huomioon ottaminen, suhde tietosuoja-asetukseen sekä sitä täsmentävään kansalliseen erityissääntelyyn
- Hallituksen esityksessä on arvioitu, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämisjärjestyksessä, mutta perustuslakivaliokunnan lausuntoa on pidetty suotavana

Voimaantulo

Lakien voimaantuloa koskeva tavoiteaika-taulu

- Lakien on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian
  - Hallinnonalojen ensimmäiset pilottihankkeet ovat toimeenpanovaiheessa ja tavoitteena on, että tietovarantoon sisältyvät palvelut olisivat käytettävissä vuoden 2023 alusta
  - Valtionavustuslain 32 b §:ssä säädettävä vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus tulisi kuitenkin voimaan vasta lokakuun 2023 alusta, jotta valtionapuviranomaisilla olisi riittävä siirtymäaika
    - Maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden valtionavustuksia koskeva vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus tulisi kuitenkin voimaan vasta kesäkuun 2024 alusta

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos

JOUKO NARIKKA
JOUKO.NARIKKA@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET